22. 7. 2013

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Návrh či žádost o podmíněné propuštění

Opakovaně na stránkách epravo.cz publikuji příspěvky týkající se institutu podmíněného propuštění, kdy tomuto tématu se budu věnovat i v tomto článku. Mou snahou je podat, pokud možno, co nejvíce informacím nejen odborné veřejnosti, ale i právním laikům tak, aby se jednak vyvarovali zbytečných žádostí o podmíněné propuštění tam, kde není naděje na úspěch a jednak, aby takové žádosti podávali osoby k tomuto oprávněné, neboli aktivně legitimované. Již soudním evrgrínem jsou žádosti o podmíněné propuštění podávané rodinnými příslušníky odsouzených. Obecně ve věznicích panuje poněkud zkreslená představa o tom, že pokud za odsouzené podá žádost manželka, družka či rodiče a oni se toliko k žádosti připojí, pak výrazně zvýší své naděje na podmíněné propuštění. Takto to není a i tuto obecně vyžitou představu bych rád tímto článkem vyvrátil.

Pokud jsou podmínky pro podmíněné propuštění upraveny ve hmotněprávní části trestního práva, tedy v trestním zákoníku (z.č. 40/2009 Sb.), pak návrh na podmíněné propuštění, včetně dalšího postupu vedoucí k soudnímu rozhodnutí, je upraven procesní části trestního práva tedy trestním řádem (z.č. 141/1961 Sb.), konkrétně poté v ustanoveních §§ 331 až 333a, potažmo do § 333b[1] tr. řádu.

O podmíněném propuštění soud dle § 331 odst. 1 tr. řádu rozhoduje **buď na návrh, nebo žádost, případně i bez takového návrhu, tedy z úřední povinnosti**.[2]

Oprávnění podat návrh na podmíněné propuštění z výkonu trestu odnětí svobody, tedy aktivně legitimování k takovému postupu, jsou státní zástupce, ředitel věznice kde odsouzený vykonává konkrétní nepodmíněný trest odnětí svobody a žádost o podmíněné propuštění z trestu odnětí svobody je oprávněn podat toliko odsouzený. Pokud jde o **návrh státního zástupce** na podmíněné propuštění, pak autor práce se s tímto doposud ve své profesní praxi nesetkal, taktéž neslyšel, že by státní zástupce tohoto prostředku někdy využil. Nicméně tomuto postupu ze strany státního zastupitelství nic nebrání. Oproti tomu, **návrhy na podmíněné propuštění podávané řediteli věznice**, jsou poměrně časté. Návrh na podmíněné propuštění odsouzeného, který podá ředitel věznice, má řadu zvláštností. Žádost, která je podána ředitelem věznice, je projednána ve zvláštním režimu upraveném v § 331 odst. 3 tr. řádu. Taková žádost po zajištění všech příloh je zaslána státnímu zastupitelství, které po seznámení se spisovým materiálem soudu písemně sdělí stanovisko, zda s návrhem ředitele věznice souhlasí, či nikoliv. Pokud souhlasí, věc se vrací k předsedovi senátu soudu, který může rozhodnout sám o podmíněném propuštění odsouzeného bez nařízení veřejného zasedání či výslechu odsouzeného, nebo nařídí veřejné zasedání, pokud dospěje k závěru, že je nutné věc projednat. Stejně tak státní zástupce, pokud nesouhlasí s návrhem ředitele věznice, své stanovisko sdělí předsedovi senátu, a tento v tomto případě je povinen nařídit veřejné zasedání o podmíněném propuštění. Pokud je věc nařízená do veřejného zasedání, je poté pokračováno již ve standardním režimu pouze s tím, že řediteli věznice přísluší práva strany tohoto řízení, včetně práva si proti rozhodnutí podat stížnost. Ředitel věznice je stranou v řízení o podmíněném propuštění, jen když podal návrh na podmíněné propuštění odsouzeného. Toto jeho postavení strany v uvedeném řízení končí pravomocným rozhodnutím o podmíněném propuštění. V řízení o tom, zda se podmíněně propuštěný osvědčil, nebo zda se vykoná zbytek trestu, nemá ředitel věznice postavení strany.[3] Role odsouzeného v řízení o podmíněném propuštění, na základě návrhu ředitele věznice, je méně aktivní, nikoliv však pasivní. Pokud podá žádost ředitel věznice, je zjevné, že musí být splněná minimálně jedna podmínka nutná pro podmíněné propuštění a to polepšení, které odsouzený dle § 88

odst. 1 tr. zákoníku prokazuje po právní moci rozsudku, především ve výkonu trestu odnětí svobody svým chováním a plnění svých povinností. Nicméně soud hodnotí i další podmínky nutné pro podmíněné propuštění, kde může být aktivní jednání odsouzeného nejen vhodné, ale i nezbytné. Jde například o prokázání náhrady škody způsobené trestným činem, nebo vydání bezdůvodného obohacení.[4] Tudíž přestože podá žádost ředitel věznice, a tím zvyšuje šanci odsouzeného na podmíněné propuštění, tento musí aktivně jednat, aby soud přesvědčil o tom, že jsou nejen splněny podmínky nutné pro podmíněné propuštění, ale že je na místě, právě tohoto konkrétního odsouzeného propustit, když neexistuje právní nárok na podmíněné propuštění při splnění zákonem stanovených podmínek, ale vždy na konkrétní úvaze soudu. Odsouzený je tedy i v tomto typu řízení u veřejného zasedání vyslechnut a má možnost předkládat důkazy, či prokazovat rozhodné skutečnosti. Odsouzený má taktéž právo si podat opravný prostředek, pokud nebude s rozhodnutím soudu souhlasit. Toto právo samozřejmě zůstává zachováno taktéž řediteli věznice. Konkrétně pro podmíněné propuštění je právo stížnosti upraveno v ustanovení § 333 odst. 3 věta druhá, nicméně se jedná jen o ustanovení, které konstatuje, že proti rozhodnutí o podmíněném propuštění je přípustná stížnost, tím je míněno jak pozitivní rozhodnutí (zde nelze stížnost ředitelé věznice či odsouzeného očekávat) tak rozhodnutí negativní, tedy zamítnutí návrhu ředitele věznice na podmíněné propuštění. Protože speciální ustanovení v § 333 odst. 3 tr. řádu neobsahuje výčet osob oprávněných opravný prostředek podat, je nutné vyjít z obecného ustanovení upravující stížnost. Dle tohoto ustanovení jsou k podání stížnosti oprávněné konkrétní osoby uvedené v § 142 odst. 1 tr. řádu. Podle tohoto ustanovení může stížnost podat osoba, které se usnesení přímo dotýká, tedy odsouzený nebo která k usnesení dala podnět svým návrhem, k němuž ji zákon opravňuje, tedy ředitel věznice. Pro úplnost je nutné ještě dodat, že stížnost proti usnesení soudu může podat též státní zástupce, a to i ve prospěch obviněného. Veřejného zasedání o podmíněném propuštění se ředitel věznice povětšinou osobně neúčastní, respektive nechává se zastoupit zaměstnanci věznice. Ředitelé věznic většinou důsledně váží u jakého odsouzeného žádost o podmíněné propuštění podat a ve většině případů se jedná o osoby, které splňují kritéria podmíněného propuštění a patří mezi vzorné odsouzené. Nicméně, i když se jedná spíše o výjimečné případy, dochází k zamítnutí žádosti o podmíněné propuštění podávané řediteli věznic. Jen pro ilustraci autor poukazuje na novinku provedenou novelizací trestního zákoníku, z.č. 390/2012 Sb., dle které, žádosti ředitele věznice o podmíněné propuštění dle § 88 odst. 2 tr. řádu soud nevyhoví, jen je-li zjevné, že by odsouzený po propuštění na svobodu nevedl řádný život. Právě toto ustanovení bylo jednou z příčin, proč prezident republiky dne 17.9.2012 tento zákon vrátil zpět poslanecké sněmovně, kdy poslanci opětovně dne 7.11.2012 přehlasovali veto prezidenta. Právě toto ustanovení vede k úvaze, proč odjímáme rozhodování o tak zásadných věcí jako je podmíněné propuštění z výkonu trestu odnětí svobody moci soudní a přenášíme ji na zástupce moci výkonné. Nicméně polemika nad touto otázkou není náplni tohoto příspěvku a již jsem se k ní vyjádřil v jiných článcích.

Poněkud v praxi pomíjená je skutečnost, že souhlas státního zástupce s postupem dle § 331 odst. 3 tr. řádu se musí vztahovat k celému obsahu zamýšleného rozhodnutí, tedy ke všem jeho výrokům, včetně stanovení zkušební doby.[5] Jak již bylo popsáno výše, v praxi se stává, že návrh ředitele věznice se dostává předsedovi senátu do rukou až s kladným stanoviskem státního zastupitelství, tudíž pokud státní zastupitelství souhlasí s postupem dle § 331 odst. 3 t.ř., nemůže znát délku zkušební doby, kterou je na místě ukládat dle mínění předsedy senátu. Dle výše zmíněného komentáře by tedy bylo nutné, aby byl spis s takovým návrhem předložen nejprve předsedovi senátu, který dospěje k závěru, že je možné odsouzeného podmíněně propustit (není nutné nařizovat jednání), a že je na místě ukládat zkušební dobu v takovém a takovém rozsahu, což by měl sdělit státnímu zastupitelství. Až poté by věc měla být předložená k vyjádření státnímu zastupitelství tak, aby jejich souhlas pokud bude dán, pokrýval i délku zkušební doby. Poněkud v opozici proti tomuto postupu však stojí § 333 odst. 3 t.ř., dle kterého taktéž státní zástupce má právo stížnosti proti výroku o stanovení zkušební doby. V tomto případě by totiž státní zástupce nebyl zkrácen na právu podat stížnost, pokud by zkušební doba neodpovídala jeho představě. Proč by tedy zákonodárce

dával možnost stížnosti státnímu zástupci proti délce zkušební doby, pokud by byl se stanoviskem soudu, včetně zkušební doby seznámen, a s tímto postupem včetně délky zkušební doby souhlasil? Je tedy na místě pochybovat o výše uvedeném, a dle názoru autora nelze ani v jednom z naznačených postupů shledat pochybení soudu. Tato otázka je minimálně sporná a nevyřešená, byť praktický dopad není skoro žádný, a potíže v tomto směru praxe nemá.

Kromě ředitele věznice a státního zástupce je oprávněnou osobou k podání žádosti o podmíněné propuštění **sám odsouzený** (dle § 331 odst. 1 t.ř.) nebo **zájmové sdružení občanů** (§ 331 odst. 2 t.ř.) Velmi časté jsou v praxi žádosti o podmíněné propuštění podávané ***rodinnými příslušníky odsouzených***. Taková osoba však není oprávněná k podání návrhu na podmíněné propuštění. Podá-li návrh taková osoba, je třeba jej považovat za podnět, o kterém soud nemá povinnost rozhodovat. Takový návrh podaný k tomu neoprávněnou osobou může být ale podnětem k zahájení řízení o podmíněném propuštění z úřední povinnosti. Soudy v praxi takové podněty osob, které nemají samostatné právo podat žádost o podmíněné propuštění, zapíšou do samostatného rejstříku a jeho kopii zašlou odsouzenému, který buď reaguje a k žádosti o podmíněné propuštění se připojí, v tom případě má soud za to, že odsouzený podal žádost o podmíněné propuštění, anebo na ni nereaguje, pak není aktivní ani soud, toliko reaguje tím způsobem, že osobu, která návrh na podmíněné propuštění podala vyrozumí, že není aktivně legitimována k podání této žádosti a že odsouzený, který aktivně legitimován je žádost o podmíněné propuštění nepodal. Je otázkou, zda by každý takový podnět neměl být minimálně přezkoumán s ohledem na oprávnění soudu řízení o podmíněném propuštění zahájit i bez návrhu. Pro úplnost je nutné taktéž dodat, že zákon rodinné příslušníky aktivně nelegitimuje ani k podání opravného prostředku proti rozhodnutí soudu o podmíněném propuštění a to na rozdíl např. od usnesení o vazbě, o ochranném léčení a o zabezpečovací detenci, kde dle § 142 odst. 2 tr. řádu mohou podat stížnost ve prospěch obviněného též osoby, které by mohly podat v jeho prospěch odvolání. Dle § 247 odst. 2 tr. řádu pak mezi osoby oprávněné podat odvolání patří i příbuzní obžalovaného v pokolení přímém (tedy rodiče), jeho sourozenci, osvojitel, osvojenec, manžel, partner a druh.

Zájmové sdružení občanů může dle § 331 odst. 2 tr. řádu podat žádost o podmíněné propuštění odsouzeného z výkonu trestu odnětí svobody, nabídne-li současně převzetí záruky za dovršení nápravy odsouzeného. Souhlasí-li s tím odsouzený, může zájmové sdružení občanů před podáním návrhu na podmíněné propuštění požádat ředitele věznice, v níž se vykonává trest, aby mu sdělil stav převýchovy odsouzeného.

Zájmové sdružení občanů a jeho činnost je poté definována v ustanovení § 6 trestního řádu, pokud jde o institut podmíněného propuštění, pak v ustanovení § 6 odst. 1 písm. c), kdy se říká, že zájmové sdružení občanů může nabídnout převzetí záruky za dovršení nápravy odsouzeného, který vykonává trest odnětí svobody, trest zákazu činnosti nebo trest zákazu pobytu, v těchto případech může zájmové sdružení občanů současně navrhnout podmíněné propuštění odsouzeného z trestu odnětí svobody nebo podmíněné upuštění od výkonu zbytku trestu zákazu činnosti nebo zákazu pobytu. K získání podkladů pro takovou žádost se může se souhlasem odsouzeného informovat o jeho chování a dosavadním průběhu výkonu trestu. Zájmová sdružení občanů jsou poté uvedená v § 3 trestního řádu, ze kterého vyplývá, že se jedná o odborové organizace nebo organizace zaměstnavatelů a ostatní občanská sdružení s výjimkou politických stran a politických hnutí, církve, náboženské společnosti a právnické osoby sledující v předmětu své činnosti charitativní účely (dále jen „zájmová sdružení občanů“). Právo spolkové je uvozováno Listinou základních práv a svobod a to konkrétně čl. 20a dále je rozvedeno zákonem č. 83/1990 Sb. ve znění novel, zákonem o sdružování občanů. Podle § 2 odst. 1 zákona č. 83/1990 Sb., o sdružování občanů, mohou občané zakládat spolky, společnosti, svazy, hnutí, kluby a jiná občanská sdružení, jakož i odborové organizace (dále jen sdružení) a sdružovat se v nich. Sdružení jsou právnickými osobami a do jejich postavení a činnosti mohou státní orgány zasahovat jen v mezích zákona. Sdružení vzniká registrací na Ministerstvu vnitra České

republiky. Registrace sdružení se proto prokazuje vyhotovením stanov, na němž je vyznačen den registrace. Evidenci sdružení vede Český statistický úřad. Soud je povinen, při převzetí záruky zkoumat možnosti zájmového sdružení, pokud jde o dovrčení nápravy odsouzeného. Obdobně Nejvyšší soud konstatoval, že hlavním cílem záruky zájmového sdružení (§ 6 odst. 1 trestního řádu) je výchovným působením kolektivu přispět k nápravě a převýchově odsouzeného. Je proto povinností soudu, aby si před přijetím nabídnuté záruky řádným způsobem objasnil otázku, zda tu jsou předpoklady, aby se odsouzený napravil výchovným působením kolektivu, zejména zda zájmové sdružení, které nabídlo převzetí záruky, je vůbec schopno úkol nápravy obviněného úspěšně splnit.[6] V souladu s výše uvedeným rozhodnutím Nejvyšší soud ČR taktéž konstatoval, že k převzetí záruky za dovršení nápravy odsouzeného a k žádosti o jeho podmíněné propuštění podle § 6 odst. 1 tr. ř. je oprávněna jednak společenská organizace, působící na pracovišti, kde odsouzený pracoval v době, kdy došlo k jeho odsouzení, jednak i společenská organizace působící na pracovišti, kde odsouzený po dobu výkonu trestu pravidelně po delší dobu pracoval, v obou případech za předpokladu, že odsouzený bude na některém z těchto pracovišť i po svém podmíněném propuštění nadále pracovat. To platí i o JZD a o výrobních družstvech, u nichž odsouzený pracoval ve výkonu trestu.[7]

Žádost odsouzeného o podmíněné propuštění z výkonu trestu odnětí svobody, je nejčastější formou návrhu či žádosti na podmíněné propuštění. Trestní řád ve speciální části věnované podmíněnému propuštění nespojuje s předmětnou žádosti o podmíněné propuštění žádnou formu, nestanoví žádné podstatné náležitosti, ani jinak žádost neupravuje. Je tedy nutné vyjít z obecného ustanovení týkajícího se podání dle tr. řádu a to konkrétně z ustanovení dle § 59. Pokud jde o formu podání, je nutné vyjít s ustanovení § 59 odst. 1 tr. řádu, dle kterého lze učinit takovéto podání písemně, ústně do protokolu, v elektronické podobě podepsané elektronicky podle zvláštních předpisů, telegraficky, telefaxem nebo dálnopisem. V praxi se poté jedná v převážné většině o písemné žádosti, pokud je odsouzený zastoupen advokátem, tento někdy využívá elektronické podání, podání prostřednictvím datových schránek či faxové podání. S ústní žádosti o podmíněné propuštění se autor článku doposud nesetkal, nicméně nelze vyloučit, pokud tak učiní u jiného úkonu soudu. Pokud jde o obsahové náležitosti žádosti o podmíněné propuštění, jak bylo výše uvedeno ve speciální části věnované řízení o podmíněném propuštění tyto nejsou specifikovány. K obecným záležitostem podání, jak vyplývají z ustanovení § 59 odst. 4 tr. řádu, musí být z podání patrno, kterému orgánu činnému v trestním řízení je určeno (v tomto případě jedině okresnímu soudu místě příslušného pro místo výkonu trestu odsouzeného)[8], kdo jej činí, které věci se týká a co sleduje, a musí být podepsáno a datováno. Nesplňuje-li žádost tyto požadavky, orgán činný v trestním řízení ho vrátí podateli, je-li znám, k doplnění s příslušným poučením, jak nedostatky odstranit. Současně stanoví lhůtu k jejich odstranění. Není-li podatel znám (což u odsouzených ve výkonu trestu odnětí svobody není příliš reálné), anebo nejsou-li nedostatky ve stanovené lhůtě odstraněny, k podání se dále nepřihlíží. Podstatné je taktéž ustanovení § 59 odst. 1 tr. Řádu, dle kterého se podání se posuzuje vždy podle svého obsahu, i když je nesprávně označeno. K projednání žádosti o podmíněné propuštění tedy postačí pokud odsouzen stručně uvede: *„Já Josef Novák, nar. 15.5.1980, toho času ve výkonu trestu odnětí svobody ve věznici Ostrava Heřmanice, žádám soud o podmíněné propuštění z výkonu trestu odnětí svobody.*“ Už taková žádost pokud bude podepsána, datována a doručená soudu[9] je způsobilá k projednání.

S platností od roku 2012 existují tři různé formy podmíněného propuštění:

- Podmíněné propuštění dle § 88 odst. 1 písm. a) tr. zákoníku, které se týká odsouzených, kteří vykonali alespoň polovinu uloženého nebo podle rozhodnutí prezidenta České republiky zmírněného trestu odnětí svobody.[10]
- Podmíněné propuštění dle § 88 odst. 1 písm. b) tr. zákoníku, které se týká odsouzených, jenž nebyli odsouzení za zvlášť závažný zločin a který dosud nebyli ve výkonu trestu odnětí svobody

a vykonali alespoň třetinu uloženého nebo podle rozhodnutí prezidenta České republiky zmírněného trestu odnětí svobody.
- Podmíněné propuštění dle § 88 odst. 2 tr. zákoníku, které se týká odsouzených za přečin, kteří prokázali svým vzorným chováním a plněním svých povinností, že dalšího výkonu trestu není třeba, tyto může soud podmíněně propustit na svobodu i předtím, než vykonal část trestu odnětí svobody vyžadovanou pro podmíněné propuštění podle odstavce 1.

Pokud v případě podmíněného propuštění dle § 88 odst. 1 písm. a) nebo b) tr. řádu není nutné v žádosti o podmíněné propuštění žádné bližší vymezení či doplnění uvést, je jiná situace při podmíněném propuštění dle § 88 odst. 2 tr. řádu. Tato skutečnost souvisí s mimořádnosti tohoto institutu. Ustanovení § 331 odst. 1 t.ř. obsahuje od 1.1.2010 nový požadavek, v řízení o podmíněném propuštění dle **§ 88 odst. 2 t.ř.**. Předmětné ustanovení umožňuje, aby byl odsouzený podmíněně propuštěn dříve než uplyne zákonná lhůta pro podmíněné propuštění, proto i **žádost odsouzeného**, aby soud postupoval podle tohoto ustanovení obsahuje, jako regulativ nadměrného množství podání, které by tato novela mohla vyvolat, ***kladné stanovisko ředitele věznice***. Zákon přímo uvádí, že odsouzený takovou žádost (dle § 88 odst. 2 t.ř.) může podat pouze tehdy, pokud k ní připojí kladné stanovisko ředitele věznice, ze kterého vyplývá, že odsouzený prokázal svým vzorným chováním a plněním svých povinností, že dalšího výkonu trestu není třeba. Pokud takovéto stanovisko odsouzený k žádosti nepřipojí, soud žádost odsouzenému s poučením vrátí, aniž by o ní rozhodl.

Do rozhodování o podmíněném propuštění dle § 88 odst. 2 tr. zákoníku aktivně vstupuje i **Probační a mediační služba ČR** (dále jen PMS), nicméně PMS nemá sama aktivní legitimaci k podání návrhu na podmíněné propuštění. Její činnost je však pro tuto formu podmíněného propuštění neocenitelná a bez ní by pravděpodobně žádný podmíněně propuštěný dle § 88 odst. 2 tr. řádu nebyl. Vše to souvisí se zněním § 89 odst. 2 tr. zákoníku, dle kterého podmíněně propuštěnému podle § 88 odst. 2 tr. Zákoníku soud může uložit, aby se ve zkušební době zdržoval ve stanoveném časovém období ve svém obydlí nebo jeho části, nebo aby vykonal práce ve prospěch obcí, státních nebo jiných obecně prospěšných institucí, anebo aby složil určenou peněžní částku na pomoc obětem trestné činnosti na účet soudu. Toto ustanovení pak pokud jde o rozsah předmětných omezení, konkretizuje § 89 odst. 3 tr. zákoníku ze kterého vyplývá, že celková doba trvání určeného pobytu podmíněně propuštěného v obydlí podle odstavců 1 a 2 nesmí přesáhnout jeden rok, a to i v případě stanovení delší zkušební doby. Výkon prací podle odstavce 2 může být stanoven ve výměře od 50 do 200 hodin. Částka na peněžitou pomoc obětem trestné činnosti podle odstavce 2 se stanoví ve výměře od 2 000 Kč do 10 000 000 Kč; při stanovení této částky přihlédne soud také k osobním a majetkovým poměrům odsouzeného a vzhledem k tomu může stanovit, že určená částka bude zaplacena v přiměřených měsíčních splátkách. V současné době je uložení omezení uvedeného v ustanovení ů 89 odst. 2 tr. zákoníku pouze možností, tudíž záleží na úvaze soudu, zda je uloží či nikoli. Ve znění zákona předcházející novele trestní zákoníku č. 390/2012 Sb. to byla povinnost soudu takovéto omezení uložit. Při zjišťování podmínek pro omezení spočívající v tom, že odsouzený podmíněně propuštěný se ve zkušební době bude zdržovat ve stanoveném časovém období ve svém obydlí nebo jeho části (obdoba trestu domácího vězení), nebo aby vykonal práce ve prospěch obcí, státních nebo jiných obecně prospěšných institucí (obdoba trestu obecně prospěšných prací), anebo aby složil určenou peněžní částku na pomoc obětem trestné činnosti na účet soudu (obdoba peněžitého trestu), je práce PMS nezastupitelná s ohledem na jejich zkušenosti i možnosti ověření podmínek pro případné uložení předmětný omezení, jakož i následující kontroly těchto omezení. Stanovisko PMS k podmíněnému propuštění může mít svou váhu, a to především s ohledem na skutečnost, že pracovníci PMS s odsouzenými pracují, mají je možnost poznat v širším časovém horizontu, ověřit odsouzeným tvrzené skutečnosti a jako osoby práva znalé zaujmout jednoznačné stanovisko, které nemusí být vždy kladné. Přesto že soud se poměrně pozorně zabývá stanoviskem PMS, pak PMS nemá sama právo podat žádost ani návrh na podmíněné propuštění z výkonu trestu odnětí svobody, není aktivně legitimována. Nicméně tato skutečnost není na škodu, kdy PMS stejně zahajuje své

šetření buď na žádost odsouzeného a tedy žádost o podmíněné propuštění podává sám odsouzený, kdy k této žádosti dokládá stanovisko PMS, anebo se jedná o řízení dle § 88 odst. 2 tr. zákoníku, kde je možné, aby návrh na podmíněné propuštění byl podán přímo ředitelem věznice, nebo žádost podána odsouzeným. Není tedy na místě rozšiřovat katalog osob aktivně legitimovaných k podání návrhu či žádosti na podmíněné propuštění z výkonu trestu odnětí svobody.

Naposledy jsem si ponechal úvahu nad možností, že by **řízení o podmíněném propuštění zahájil soud bez návrhu**. K takovému postupu je opravňuje ustanovení § 331 odst. 1 tr. řádu, ze kterého vyplývá, že o podmíněném propuštění z trestu odnětí svobody rozhoduje soud na návrh státního zástupce nebo ředitele věznice, v níž se vykonává trest, na žádost odsouzeného nebo i bez takové žádosti, a to ve veřejném zasedání. Soud tedy může zahájit řízení o podmíněném propuštění z výkonu trestu odnětí svobody na základě vlastní úvahy, soud má tuto možnost nikoli však povinnost. Z praxe musím konstatovat, že jsem ještě nikdy o takovémto postupu ze strany soudu neslyšel. Proč soudy nevyužívají možnosti zahájit řízení o podmíněném propuštění bez návrhu? Jednoduše proto, že to není nutné a taktéž proto, že pokud by soudu aktivně vyhledávali osoby, u kterých by bylo možné přistoupit k některé z forem podmíněného propuštění, znamenalo by to výrazné zvýšení množství práce pro soud, kdy soudu jsou zatíženy jinou, důležitější agendou. Je nutné opětovně připomenout, že právo podat žádost o podmíněné propuštění má sám odsouzený, současně taktéž může návrh na podmíněné propuštění dát ředitel věznice a státní zástupce. Opodstatněnost možnosti zahájit řízení o bez návrhu autor hájil v některých svých předcházejících pracích, především s ohledem na možnost opakování žádosti o podmíněné propuštění z výkonu trestu odnětí svobody (v předmětné době byla lhůta stanovená na 1 rok) v návaznosti na nejednoznačného stanoviska věznice *„…účel trestu je postupně naplňován…“*, především u krátkodobých trestu. V současné době, kdy novela trestního zákoníku provedené zákonem č. 390/2012 Sb., zkrátila lhůtu k opakování žádosti o podmíněné propuštění na 6 měsíců, již tato opodstatněnost není dána. Fakticky ani teoreticky tedy autorovi v současné době, není znám důvod, pro který by bylo možné řízení o podmíněném propuštění bez návrhu či žádosti zahájit s výjimkou nějakých mimořádných okolností.

Závěrem je tedy možné říci, že trestní řád umožňuje podat žádost o podmíněné propuštění odsouzeným, kteří tak velmi aktivně činní a od nichž pochází přibližně 95% žádostí. Návrh na podmíněné propuštění může podat ředitel věznice, kde odsouzený vykonává trest odnětí svobody, těchto žádosti může být zbývajících 5%, stejně jako státní zástupce, kdy autorovi není žádný takový případ znám. V neposlední řádě může soud zahájit řízení o podmíněném propuštění i bez návrhu, což však s ohledem na výše uvedené skutečností se v praxi taktéž neděje s tím, že za daného stavu to není nutné. Autor považuje tento výčet osob aktivně legitimovaných k podání žádosti o podmíněné propuštění jako dostačující, bez nutnosti je dále o kohokoliv rozšiřovat.

JUDr. Roman Vicherek,
soudce Okresního soudu v Ostravě

---

[1] To za situace, kdy i přeměnu trestu odnětí svobody v trest domácího vězení, budeme vnímat jako

jistou alternativu, která má obsahově i procesně poměrně blízko k institutu podmíněného propuštění.
[2] § 2 odst. 4 t.řádu
[3] rozhodnutí R 38/1973, shodně rozhodnutí B 9/1972-IX.
[4] § 88 odst. 3 tr. zákoníku soud při rozhodování o podmíněném propuštění odsouzeného za zločin přihlédne také k tomu, zda odsouzený včas nastoupil do výkonu trestu a zda částečně nebo zcela nahradil či jinak odčinil škodu nebo jinou újmu způsobenou trestným činem nebo zda vydal bezdůvodné obohacení získané trestným činem. Jestliže odsouzený vykonával ochranné léčení před nástupem výkonu trestu odnětí svobody nebo v jeho průběhu, přihlédne soud i k projevenému postoji odsouzeného k výkonu ochranného léčení.
[5] ŠÁMAL, P. – PÚRY, F. – RICZMAN, S.: Trestní řád Komentář 6. vydání, Praha, C.H. Beck 2008, str. 2474
[6] rozhodnutí Nejvyššího soudu R 67/1972
[7] Stanovisko trestního kolegia Nejvyššího soudu ČSR ze dne 12. prosince 1972 č. Tpj 13/72-III.
[8] Místní příslušnost rozhodování o podmíněném propuštění z výkonu trestu odnětí svobody vyplývá z ustanovení § 320 odst. 2 tr. řádu.
[9] Žádost nemusí být doručená ani místně příslušnému soudu, kdy soudy si tuto žádosti mezi sebou dle místní příslušností postoupí.
[10] To za situace, kdy vnímáme podmíněné propuštění u vyjmenovaných trestný činů dle § 88 odst. 4 tr. zákoníku jako speciální postup k § 88 odst. 1 písm. a) tr. zákoníku.

© EPRAVO.CZ – Sbírka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- Kauza Skender Bojku: Putativní nutná obrana optikou ÚS
- Novela zákona o trestní odpovědnosti právnických osob
- Nový zákon o zbraních a střelivu
- Dětský certifikát
- Přerušení výkonu trestu odnětí svobody ze zdravotních důvodů
- Trestněprávní odpovědnost členů zastupitelstva při nakládání s nepotřebným majetkem
- Kolize formalismu a ochrany obětí: nový přístup Ústavního soudu k domácímu násilí
- Podmínečné propuštění po novele trestního zákoníku
- Porušení zásady presumpce neviny orgány činnými v trestním řízení a náhrada škody za nezákonné trestní stíhání
- Trestné činy z nenávisti (hate crimes) ve světle novely trestních předpisů
- Primární viktimizace dětských obětí sexuální trestnou činností